

характеризує результати діяльності підприємств і організацій усіх видів економічної діяльності щодо видобутку, виробництва, перетворення та кінцевого споживання енергетичних ресурсів в Україні.

Список використаних джерел

1. Державний комітет статистики України, офіційний сайт: <http://ukrstat.gov.ua>.

Annotation. In the article the basic forms of the State statistical accounting are examined in relation to power resources. A rôle and place of statistics of commodity markets is determined in research of power resources.

Key words: are the Power resources, statistical report, forms of State statistical supervision, administrative information.

УДК 336.76

**О.А. Стояновська, аспірант,
ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана»**

МЕХАНІЗМ МІЖБЮДЖЕТНОГО ПЕРЕРОЗПОДІЛУ

В статті розглянуто основні складові системи міжбюджетного перерозподілу. Зокрема такі як методи, інструменти, форми, інститути. Наведено детальний аналіз кожного з них.

Ключові слова: міжбюджетні відносини, інструмент, метод.

Міжбюджетні відносини є надзвичайно великим і складним механізмом який включає в себе такі елементи: моделі, форми, методи, інструменти, інститути, суб'єкти і об'єкти, принципи, функції, цілі.

В Україні проблемами організації міжбюджетних відносин займається ряд вчених Кириленко О.П., Каун О.Б., Карпухно І.О., Волохова І.С., Баранова В.В., Лили О.Я.. Кожний з них розглядає свої складові системи і трактує їх по своєму.

Так, Лилик О.Я. досліджує такі складові організації міжбюджетних відносин як правові засади, систему органів державної та місцевої влади, інструменти організації міжбюджетних відносин. Однак не звертає увагу на принципи побудови цієї системи, функції які вона виконує, та моделі функціонування.

Досить серйозне дослідження методів та інструментів зустрічаємо у Волосової І.С.. Вона поділяє інструменти на такі які діють в системі «згори до низу» та «знизу догори». Також аналізує методи міжбюджетних відносин виділяючи при цьому

завдання кожного з них. Об'єктом дослідження також стає ціль міжбюджетного перерозподілу як процесу. Але так як і Лилик О.Я. дослідниця не звертає увагу на принципи та функції міжбюджетних відносин.

Серед наукових праць виділяються праці Баранової В.В. оскільки вона намагається описати систему і структурувати її на основі принципу ефективності. Однак не враховує при цьому весь інструментарій та комплексний механізм цієї системи.

Так як і попередники Карпучно І.О. розглядає лише систему міжбюджетних відносин України та пропонує шляхи по її вдосконаленню, не беручи до уваги теоретичні основи такі як цілі, принципи, функції, ролі міжбюджетних відносин в суспільстві.

Найбільш повно міжбюджетні відносини як систему розглядає Кириленко О.П. В свої працях він досліджує форми, методи, інструменти, підходи в організації механізму міжбюджетних відносин, обґрунтовує їх вплив на задоволення економічних і соціальних потреб суспільства. Однак також не приділяє уваги принципам, цілям, та функціям міжбюджетних відносин.

Міжбюджетні відносини як система використовує у своєму механізмі ряд методів з певним набором інструментів. До методів відносять такі: метод трансфертів, метод процентних відрахувань, метод наділення доходами (регулюючими, закріпленими, власними), функціональний метод, метод делегування та балансовий. Усі ці методи використовуються у міжбюджетному перерозподілі відповідно до моделі централізованої або децентралізованої моделей. Так, централізована модель в управлінні міжбюджетними відносинами, щодо доходного забезпечення, використовує метод трансфертів та метод наділення регулюючими доходами, а у видатковому плані - делегуючий (делеґуючи видаткові повноваження згори до низу). Децентралізована забезпечує самостійність регіонів методом наділення власними та закріпленими доходами органи місцевого самоврядування, трансфертний метод та функціональний метод при розподілі повноважень і компетенцій на всіх рівнях влади.

Трансфертний метод наділення регіонів ресурсами забезпечує вирівнювання регіонів як по вертикалі так і горизонталі. Його основує є розподіл джерел надходжень, або ж самих доходів, між різними бюджетами. Даний метод досить у спішно використовується у централізованій моделі міжбюджетних відносин, однак у Радянському Союзі він мав другорядне значення і був певним доповненням до методу процентних відрахувань.

Трансферти у децентралізованій моделі мають трохи інше значення і зміст ніж у централізованій. Під трансфертам тут розуміють всі центральні доходи, які закріп-

люються на постійній або тимчасові основі, а також передаються у фіксованій сумі. Тому показники за цими джерелами фінансування є досить високими і коливаються від 18% до 98% доходів локальних бюджетів демократичних країн Європи. [2]

Метод процентних відрахувань дуже довго використовувався у бюджетній політиці. Багато науковців вважають що він є найефективнішим методом міжбюджетних відносин. Однак є і такі які критикують використання цього методу.

Бескіда Й.М. та Юрій С.І. визначають систему процентних відрахувань нижчим бюджетам як одну з форм бюджетного регулювання, суть якої полягає у тому, що частка коштів вищого бюджету надається нижчим для збалансування у вигляді частки доходів не кожне джерело, що підпадає регулюванню. При цьому відсоток і сума відрахувань встановлюються від регулюючих доходів, що надходять на території певної адміністративної одиниці. [4, С.336]

До переваг даного методу відносять:

- збалансування місцевих бюджетів проводиться із застосуванням гнучких доходних джерел, тобто здійснюється ефективно;
- досягається зацікавленість місцевих фінансових органів у повній мобілізації не лише власних дохідних джерел, а й загальнодержавних податків, тому що визначену частину можна одержати лише за умов їх повного надходження;
- місцеві фінансові органи несуть відповідальність за своєчасне та повне надходження загальнодержавних податків і доходів. [3, С.271]

Метод наділення регулюючими доходами у вітчизняній бюджетній практиці почав використовуватись ще у 1931р. при здійсненні податкової реформи і відзначався такими перевагами:

- створював стимули щодо повної мобілізації як власних, так і загальнодержавних податків на територіях;
- посилював бюджетний контроль шляхом підвищення відповідальності місцевих органів влади за своєчасність та повноту надходжень від загально державних податків і зборів;
- збільшував ефективність збалансування місцевих бюджетів, адже як регулюючі податки використовувались такі гнучкі податкові джерела, як надходження від податку на додану вартість, акцизного збору, податку на прибуток підприємств та прибуткового податку з громадян [1, С.165].

Принципи балансового методу є дуже прості це самостійність, єдність, економічна ефективність і на цій основі відбувається вирівнювання бюджетів усіх рівнів.

Забезпечення цього відбувається через ряд різноманітних інструментів: дотації субсидії субвенції, податки, неподаткові платежі, міжбюджетні взаєморозрахунки.

Список використаних джерел

1. Бутурлакiна Т. Податковi розщеплення та iх роль у збалансуваннi мiсцевих бюджетiв/ Т.Бутурлакiна // Регiональна економiка. - 2004. - №4 - с.162-174.
2. Державнi фiнанси: теорiя i практика перехiдного перiоду в Центральнiй Європi/(ред. Ю.Немец, пер.з англ Г.Райт). - К.:Юоснови, 1998. - с. 542
3. Кириленко О.П. Мiсцевi бюджети України (iсторiя, теорiя, практика) / О.П. Кириленко. - К.:НIOС, 2000. - 384 с.
4. Юрiй С.І., Бескид Й.М. Бюджетна система України: Навчальний посiбник. - К.:НIOС, 2000.-400 с.

***Annotation:** the article covers the main components of the System of intergovernmental redistribution. In particular, such as methods, tools, forms and institutions. A detailed analysis of each.*

***Key words:** intergovernmental relations, tool, method.*

УДК 368.914:331.25

К.В. Сичова, аспірант,

Донецький національний університет, м. Донецьк

РОЛЬ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ В СИСТЕМІ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ

Стаття присвячена характеристиці фінансових установ як суб'єктів системи недержавного пенсійного страхування. Розглянуто принципи наданих пенсійних послуг страховими компаніями і банками. Особлива увага приділена притіпам функціонування недержавних пенсійних фондів на прикладі відкритого НПФ «Сократ-Майбутнє».

***Ключові слова:** недержавне пенсійне страхування (НПС), недержавне пенсійне забезпечення (НПЗ), страхові компанії, банківські установи, недержавний пенсійний фонд (НПФ), пенсійна програма.*

***Актуальність теми.** Перехід до нового типу економічної системи викликав необхідність системної перебудови і реформування управління пенсійними активами в Україні. Діюча до 2004 року пенсійна система в правовому, організаційному, фінан-*